

Slavné páté století

SPARTANÉ DOMINUJÍ V ŘECKU

Na konci 6. století byla Sparta nejmocnější obcí v celém řeckém světě. V roce 546 Sparťané porazili Argos a obsadili také ostrov Kythéru. Po porážce Argu porazili uprostřed Peloponésu Tegeu a uzavřeli s ní spojenectví. Ponechali jí autonomii, ale tegejští předáci museli zřejmě přísahat, že budou mít se Spartou společné přátele i nepřátele. Po Tegeji si Sparťané podobným způsobem zajistili další peloponéské obce, například Korint, Orchomenos, Mantineu a Sikyón. Prakticky celý Peloponésos až na některé obce jako byl Argos Sparťané spojili do peloponéského spolku, který Řekové označovali výrazem „Lakedaimonští a jejich spojenci“. Obce ve spolku neměly dohody mezi sebou ani se spolkem jako takovým. Každá z obcí měla samostatnou smlouvu pouze se Spartou, která tak byla srdcem a mozkem spolku. Sparťané jako dominantní partner proto ani při uzavírání dohod nikdy nepřísahali, přísahu skládali pouze spojenci. Spolek tak fungoval jako velká vojenská organizace pod spartským velením, spojencům ale každopádně přinášel také výhody. Znamenal ochranu, a kromě toho, spojenci nemuseli platit žádné dávky ani tribut a jejich role spočívala pouze v doplnění oddílů v případě spolkových vojenských výprav.

Období po roce 520 př. n. l. až do válek s Peršany patřilo ve Spartě králi Kleomenovi (vládl asi 520–490). Nastoupil v době, kdy se Persie stále více zapojovala do řeckých záležitostí ve východním Středomoří. Kleomenés se snažil jejímu vlivu zabránit, a snad i proto podnikl v letech 511 a 510 dvě výpravy do Athén. O dobovém spojení mezi Athénami a Persií svědčí i to, že athénský tyran Hippiás provdal svou dceru za syna tyрана z Lampsaku, který byl jedním z důvěrníků perského krále. Peršané používali diplomacii, peníze a konexe mezi elitou jako běžnou taktiku k postupnému pronikání do sousedních zemí, takže tento sňatek mohl být Sparťanům podezřelý. Výpravy však měly i jiné příčiny.

Hippiás prý vládl v Athénách jako krutý tyran, zejména po smrti svého bratra v roce 514. S jeho násilnostmi rostla opozice proti jeho vládě a Hippiás se v Athénách udržoval u moci jen díky žoldnéřům. Z města vyhnal

Kresba vraždy Hippiova bratra Hipparcha, kterou se započalo pronásledování odpůrců režimu Peisistratovců v Athénách. Na základě attické keramiky z období kolem 475/470 př. n. l.

desítky významných rodů v čele s Alkmaiónovci, kteří se tyranovi postavili na odpor. Opozice však neměla ve vyhnanství vojsko, pomocí kterého by tyрана sesadila. Alkmaiónovci proto podle některých zpráv podplatili Pýthii v Delfách, aby nabádala Sparťany k vyhnání Hippia z Athén, když kladli své dotazy Apollónovi. Zpráva Alkmaiónovce očerňuje a vznikla zřejmě v rámci pozdějších politických střetů mezi Alkmaiónovcem Kleisthénem a jeho nepřáteli. Ke kontaktu se Sparťany však v Delfách zřejmě skutečně došlo, ne však nutně v podobě uplácení. Spojení Sparty s delfskou věštírnou zajišťovali králové. Právě oni vybírali posly zvané *pýthioi* a jejich prostřednictvím zřejmě významné athénské rody v Delfách navázaly kontakt s Kleomenem.

První výpravu do Attiky vyslali Sparťané v roce 511. Peloponnéská flotila vyplula pod velením Sparťana Anchimola do athénské přístavu Faléronu. Athénané se však k vojsku nepřipojili a nepovstali, načež Hippiás Sparťany porazil s pomocí oddílu thessalských jezdců. Hned následujícího roku však spartské shromáždění odhlasovalo větší vojsko pod vedením Kleomena. Král tentokrát táhl po souši a porazil thessalské jezdce pomocí falangy. Hippiás se poté stáhl na Akropoli, kde měl připravené zásoby na dlouhé obléhání. Sparťané se marně snažili přimět jeho a část Athénanů ke kapitulaci. Kleomenés už dokonce i chtěl upustit od obléhání, když se Sparťanům podařilo zajmout mladší členy Hippiovy rodiny. Tyran se odmítl vzdát svých synů a přijal kapitulaci pod podmínkou volného odchodu.

V Athénách se po odchodu Sparťanů rozpoutal boj o moc mezi významnými athénskými rodinami. V letech 508/507 př. n. l. se Isagorovi, který byl podporován Sparťany, podařilo získat důležitý úřad archonta. V Athénách však někteří politici spartský vliv odmítali. V jejich čele stál Kleisthenés z rodu Alkmaiónovců, a protože Isagorás dával přednost nejbohatším rodinám, Kleisthenés předložil program reformy zaměřený na střední a chudší vrstvy. Chudším Athénanům slíbil v připravovaném uspořádání větší přístup k rozhodování a lid ho podpořil. Kromě toho, že se tento program stal zárodkem demokracie, o níž Řekové do té doby neměli ani tušení, přiměl Kleomena,